

Εκπαιδευτικά ελλείμματα και θύματα

του Χρήστου Πατσάλη

Εκπαίδευση Ελληνοπαίδων εξωτερικού, (Ε.Ε.Ε.) ένα θέμα καυτό μπρος στις προκλήσεις των καιρών, μια υπόθεση εθνικής σημασίας καθ' όσον αφορά στη διατήρηση της ελληνικότητας των μεταναστώπουλων όλων των γενιών, μελλοντικών πρεσβευτών των ελληνικών δικαίων στο εξωτερικό.

Πρωτεργάτης της καθιέρωσης ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην αλλοδαπή αναδεικνύεται ο ξενιτεμένος γονιός, ο οποίος, για να μάθουν τα παιδιά του γράμματα Ελληνικά, ιδρύει και συντηρεί σχολεία στων Ελλήνων τις κοινότητες.

Με το πέρασμα του χρόνου, όταν η παλιννόστηση του γίνεται όνειρο ή μελλοντική επιδίωξη και το σχολικό πρόβλημα μεγεθύνεται, παρεμβαίνει (στις περισσότερες χώρες) η Ελληνική Πολιτεία υποκαθιστώντας και διευρύνοντας το ρόλο των γονέων σ' αυτή την υπόθεση. Από τότε που άρχισε να συζητιέται το λεγόμενο «σχολικό» στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αρχές της δεκαετίας του '60, μέχρι σήμερα έχει περάσει η μορφή της παρεχόμενης εκπαίδευσης από διάφορες μεταρρυθμιστικές φάσεις, (Αμφιδύναμο μοντέλο, ιδιωτικά ελλ. σχολεία, ενταγμένα, απογευματινά τμήματα, μητρικής γλώσσας κ.λ.π.).

Μικρής διάρκειας είναι η ιστορία αυτών των μεταρρυθμιστικών εφαρμογών στην αλλοδαπή, μεγάλης όμως εκείνη στην Ελλάδα, στην οποία οι σχετικές συζητήσεις αρχίζουν ήδη από τις συνελεύσεις της Επιδαύρου (1830) και συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Ένα κοινό στοιχείο του δίδυμου των μεταρρυθμίσεων (στην ημεδαπή και αλλοδαπή) είναι η αδιαφορία που η Ελλ. Πολιτεία επέδειξε για μια κοινωνική ομάδα συμπατριωτών μας, των οποίων οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν απετέλεσαν, για μεγάλο χρονικό διάστημα ή καθόλου, αντικείμενο συζήτησης.

Ο καθηγητής Ι. Παρασκευόπουλος διαπιστώνει χαρακτηριστικά ότι η ειδική εκπαίδευση μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και για μεγάλο διάστημα ήταν για τη χώρα μας «Terra inco-gnita» (μη ερευνηθείς γνωστικός τομέας).

Η παροχή Ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης σε μαθητές με ειδικές ανάγκες (Μ.Μ.Ε.Α) είναι σχεδόν ανύπαρκτη στο εξωτερικό. Η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής των εκπαιδευτικών για απόσπαση σε σχολεία της αλλοδαπής, καθώς και η έλλειψη σχετικής νομοθεσίας, παρά τη συνταγματική επιταγή¹ για εκπαίδευση και κοινωνική ενσωμάτωση, δεν αντιστρατεύονται την παραπάνω διαπίστωση.

Στη Γερμανία (παλιά ομόσπονδα κρατίδια) υπάρχουν σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία², 1523 Ελληνόπουλα σχολικής ηλικίας με ειδικές ανάγκες. Αν αφαιρέσει κανείς 28 μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και 7 με νοητική καθυστέρηση, οι οποίοι δέχονται ελληνόγλωσση ειδική εκπαίδευση σε δύο σχολικές μονάδες³ που λειτουργούν με γερμανική διεύθυνση και χρηματοδότηση στο Μόναχο, οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των υπόλοιπων μαθητών στην ίδια περιοχή και γενικά σ' όλη τη Γερμανία δεν ικανοποιούνται από ελληνικής πλευράς.

Το εκπαιδευτικό αυτό έλλειμμα της Ε.Ε.Ε. ως προς τους Μ.Μ.ΕΑ προκαλεί τον αποκλεισμό τους από το δικαίωμα για εκμάθηση της μητρικής τους γλώσσας και για απόκτηση εθνικής ταυτότητας.

Σήμερα, που οι εκπαιδευτικές καινοτομίες οδηγούν στη συνδιδασκαλία και σχολική – κοινωνική συνύπαρξη την ΜΜΕΑ με τους «κανονικούς» συμμαθητές τους (Ιταλία από το 1976), δεν επιτρέπεται η Ελληνική πολιτεία, με την εκπαιδευτική πολιτική που ασκεί σ' αυτόν τον τομέα να δίνει την εντύπωση ότι ενδιαφέρεται για την εκμάθηση της γλώσσας και διατήρηση της Ελληνικότητας μόνο των «κανονικών» Ελληνόπουλων.

Πρόκειται δηλ. εδώ για ένταξη-ενσωμάτωση σύνθετης μορφής: γλωσσικής και εθνοκοινοπολιτιστικής τέτοιας.

Αφού σύλλογοι γονέων και εκπαιδευτικών στην αλλοδαπή, ως ουσιαστικοί παράγοντες και ομάδες κοινωνικής πίεσης για το σεβασμό και τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων αυτής της τόσο ασθενούς κοινωνικά ομάδας (ΜΜΕΑ), δεν ανέδειξαν ποτέ ως τώρα τον παραπάνω αποκλεισμό ως πρόβλημα, μοναδική ελπίδα αλλαγής του αρνητικού ψυχοκοινωνικού και εκπαιδευτικού της status αποτελεί η χωρίς αναβολή εκδήλωση έμπρακτου μεταρρυθμιστικού ενδιαφέροντος εκ μέρους της Πολιτείας.

Είναι προς τούτο λοιπόν απαραίτητη η επεξεργασία και ψήφιση ενός νομοθετικού πλαισίου, δια του οποίου θα κατοχυρώνονται τα δικαιώματα, της

εν λόγω κοινωνικής ομάδας, θα σπάει ο συγκεντρωτισμός και η μονομέρεια που χαρακτηρίζει την Ε.Ε.Ε., θα δίνεται έμφαση στη μαθητοκεντρική και ξεχωριστή αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών θεμάτων που αφορούν γενικά στην αλλοδαπή και θα καθιερώνεται ο θεσμός της απόσπασης του ειδικού εκπαιδευτικού στο εξωτερικό.

Αυτά θα προκαλέσουν την ανάγκη για ορθολογιστική αντιμετώπιση του προβλήματος στο επίπεδο της οργάνωσης, της παροχή υπηρεσιών και της διδασκαλίας εκ μέρους των αρμοδίων διαπαιτιστευμένων της πολιτείας (Σύμβουλοι εκπαίδευσης) και έτσι θα βρει και ανταπόκριση η μη εισακουσθείσα μέχρι σήμερα έκκληση του ποιητή:

«Απ' την πορεία προς το ΦΩΣ

Να μην αφήσετε κανέναν πίσω.

Πάρτε μαζί σας όποιον λησμόνησε η Ευτυχία [...],

Το παιδί που ποτέ «τα' άστρο το λαμπρό που οδηγεί»

δεν γνώρισε όσους πλανιούνται απέλπιδα μέσα στ

Νύχτα και στη λήθη [...],

Πάρτε μ' αγάπη ι έγνοια όλους αυτούς

μαζί σας, να μην αφήσετε κανένα πίσω

Απ' την πορεία προς το ΦΩΣ»

(PETER RESEGGER)

ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Το σύνταγμα: 1977/86 εξαίρει την προστασία της αξίας του ανθρώπου και τονίζει επιπλέον και το ρόλο της Πολιτείας για την ένταξη και εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
2. Seutsverwaltung fur Schule-Statistischg Bundesamt 1991.
3. «Schule zur individuellen Lernoforderung» και «Geistigbehidertenschule